

ҲАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИ
Ўзбекистон Республикаси номидан

2021 йил май ойининг 25 кунги Қорақалпоғистон Республикаси фуқаролик ишлари бўйича Биринчи туманлараро суди ўз биносида очик суд мажлисида
Раисиник сўтувчи судья Ж.А.Керимжаев,

судья ёрдамчиси И.Кулумбеговнинг котибилигида, тарафлар, адвокат
У.Абдыкаримовнинг иштирокида, даъвогар Ҳамраева Дилфузакон
Султамбаевнинг жавобгар Тўртқўл тумани Халқ таълим бўлимига қарашли 18-
сонли ихтисослаштирилган давлат умумтаълим мактабига нисбатан бўйруқни
беқор қилиш за мажбурий қисман иш ҳақи ундириш ҳақидаги 2-2302-2101/2806-
сонли фуқаролик ишини кўриб чиқиб, ундагиларни

АНИҚЛАДИ:

Даъвогар Д.Ҳамраева даъво аризасида Тўртқўл тумани ХТБга қарашли 18-
сонли ихтисослаштирилган давлат умумтаълим мактаби директорининг 2020 йил
2 сентябрь кунги 75/2-сонли бўйруғига биноан ўзининг икки ой олддин
отоҳлангандан ёзма равишда мактаб касабга уюшмасидан шидан четлаштиш
ҳақида ёзма рўзлик олмасдан, жисмоний тарбия фани ўқитувчиси лавозимидан
озод қилиб, иш ҳақи 300000 сўм бўлган 0,5 ставкага фаррош вазифасига ўтказиб
юборилганини, ўзи туман халқ таълими бўлими касабга уюшмага, ҳокимиятга
ҳимоя сўраб мурожат қилганини, лекин ҳеч қим унинг муаммоларини
тинглаганини ва ёрдам бермаганини, жавобгар 1-сонли умумтаълим
мактаби ва директори томонидан Ўзбекистон Республикаси Конституция ва меҳнат
қонунларидаги ҳуқуқлари пайқол бўлганлигини, ҳозирда ҳаммадан қарз олиб, оила
руҳорини тебатишга мажбур бўлаётганини, шу кунгача ўзининг ўрнига бошқа
жисмоний тарбия ўқитувчиси олинмаганлигини, ўзи оддий бонувчисини йўқотган,
бир нафар 2 уруҳ ногирони бўлган фарзанди борлиги, уй жойга эга бўлмастан
ижарада яшайётганини, ўзининг ҳуқуқлари пайқол бўлиб, асоссиз шидан
четлаштирилганлиги сабабли ҳар сйда 1600000 сўм иш ҳақи бўйича зарар
кўрганлиги, Ўзбекистон Республикаси Президентининг қабулхонасига қилган
музолафига асосан, Ўзбекистон Республикаси қабада уюшмалари
Федерациясининг Қорақалпоғистон Қасаба уюшмалари ташкилоти бирлашмаси
Кенгаши текширув ўтказиб, 2021 йил 5 апрель кунги “Усыныс” ишга тиклаш ва иш
ҳақи фарқини тўлаб бериш ҳақида чиқарган қарорини ҳам мактаб маъмурияти ва
директор бажармаганлигини, шунинг учун ўзига нисбатан 2020 йил 2 сентябрь
кунги чиқарилган 75/2-сонли бўйруғини беқор қилишини, мажбурий 2020 йил 2
сентябрдан 2021 йил мартгача қисман иш пролулда юрганлиги сабабли ҳар ойда
1000000 сўм зарарни ундириб беришни сўраган.

Суд мажлисида даъвогар Д.Ҳамраева даъво аризасини тўлиқ қувватлаб,
ундаги вазоларни тақдорлаб, 2003 йилда Тўртқўл тумани Халқ таълим бўлимига
қарашли 18-сонли ихтисослаштирилган давлат умумтаълим мактабига фаррош
бўлиб ишга қабул қилинганлигини, 2017 йил 2 октябрдан жисмоний тарбия фани
ўқитувчиси лавозимига ўтказилганлиги, ўзининг 2020 йил 2 сентябрь кунги
бўшагиллигини билганлиги, роини қати ёздирмаганлигини, касабга уюшмаси
“Усыныс” берганилигини, лекин ишга тикламаганлигини, ўқитувчиликдан озод
қилиш ҳақидаги бўйруқ нуқсасини 2021 йил 26 октябрь кунги олдинини ва туман
халқ қабул ҳолатига мурожаат қилганлигини маълум қилиб, суддан бўйруқни
беқор қилишни, даъво талабларини қамоғатлангирини сўради.

Суд мажлисида жавобгар Тўртқўл тумани ХТБга қарашли 18-сонли
ихтисослаштирилган давлат умумтаълим мактаби директори С.Исмаилов даъво
аризани тан олмасдан, даъвогар Тўртқўл тумани Халқ таълим бўлимига қарашли
18-сонли ихтисослаштирилган давлат умумтаълим мактабига 2011 йил фаррош
қилиб ишга олинганлигини, даъвогар шидан бўшагилмаганлигини, унинг қўшимча
соат бериб қўйилганлигини, у билан меҳнат шартномаси беқор қилинганлигини,
3271-сон билан Адлия вазирлигида рўйхатга олинган низоом бўйича даъвогар
ўқитувчи бўлиб ишлай олмаслигини, фарзандининг ногиронлиги 2019 йил олинб
ташланганлигини, даъвогар номида уй жой бўлиб, аммо ижарада яшашини
билдириб, суддан даъво талаби бўйича даъво муддатини қуллаб даъво аризани рад
этишни сўради.

Суд мажлисида жавобгар вакили адвокат У.Абдыкаримов даъво аризани тан
олмасдан, даъво муддатини қуллашни сўради.

Суд мажлисида гувоҳ қаторида сўралган Г.Джуманиязова ўз тушунтиришида,
Тўртқўл тумани ХТБга қарашли 18-сонли ихтисослаштирилган давлат умумтаълим
мактабига ишчи эканлигини, Д.Ҳамраевага 2020 йил 29 август кунги вақтинча
директори бўлган Абдулҳаким томонидан ўрта маълумотга эга, дипломни, да педагог
деган сўзининг ўзи йўқлиги, ўқитувчи бўлиб ишлай олмаслиги
тушунтирилганлигини, мактабда жисмоний тарбия олий ўқув қуртнин битирган
ўқитувчларнинг кунини хал эгилганлигини маълум қилди.

Суд мажлисида гувоҳ қаторида сўралган А.Абдыкаримов ўзи мулофат фанлари
бўйича ўқитган бўлиб ишлашини, 2020 йил август ойи ўрталарида маънавият
хонасида ўқув ишлари бўйича директор ўринбосари, ўқитувчлар иштирокида
Д.Ҳамраева 3271-сонли низоом билан таништирилганлигини, олоҳлангирини
берилганлигини, лекин Д.Ҳамраева нороз бўлиб, ўзининг соатини ўқитишини
билдириб, имзо қўйишдан бош торганлигини маълум қилди.

Суд мажлисида гувоҳ қаторида сўралган Г.Юсупов ўзи тарих фани бўйича
ўқитувчи бўлиб ишлаганини, тарафларга ақинлиги йўқлигини, 2020 йил 29 август
кунги педагогик кенгаш бўлиб ўтганлигини, мажлисини директор вазифасини
вақтинча бажарувчи А.Нураллаев бошқариб борганлигини, ўқув йилининг
бошлиғини муносабати билан барча ходимлар дарс тақсмоти бўйича Адлия
вазирлиги томонидан 3271-сон билан рунхатдан ўтган Низоом билан
таништирилиб, ушбу низоом бўйича номукафасис ходимларга дарс бердмаслиги
ҳақида айтиб ўтганлигини, шу кунги мажлисида Д.Ҳамраева қатнашганлигини, 2020
йил 20 сентябрда директор С.Исмаилова ишга қайтиб келиб, яна бир бора 3271
сонли низоом билан ўқитувчиларини таништириш учун йитилиш ўтказганлигини,
лекин бу сафарни йиғилишда Д.Ҳамраева иштирок қилмаганлигини маълум қилди.

Суд мажлисида гувоҳ қаторида сўралган Р.Атаджанова ўзи 18-сонли
умумтаълим мактабига 24 йилдан буён фаолият олиб бораётганлигини, 2020 йил 8
октябрдан кадрлар бўйича менежер лавозимини ўтганлигини, Д.Ҳамраеванинг 0,5
ставкага фаррош вазифасига ўтиши ҳақидаги бўйруқ 2020 йил 2 сентябрда
чиқарилган бўлиб, 20 октябрь кунги бўйруқ билан танишганлиги туғрисида имзо
чекини сўраганлиги, у имзо чекиндан бош торганлигини, шунга бош торганлиги
ҳақида далолатнома тузиб қўйганлигини, 26 октябрь кунги Д.Ҳамраева имзо қўймай
бўйруқни олинб кетганлигини маълум қилди.

Суд тарафларнинг тушунтиришларини эшитиб, даъво талабларни қамода иш
бўйича тузилган ҳужжатларни судда аниқланган ҳолатлар билан солиштириб ва
ҳуқуқий баҳо бериб, қўйи даъво ҳулосага келди.

Иш ҳолатларида кўра, Тўртқўл тумани ХТБга қарашли 18-сонли
ихтисослаштирилган давлат умумтаълим мактабининг 2003 йил 1 августдаги 24-

сонли бўйруғи билан Д.Хамраева фаррошлик ишта қабул қилиниб, ҳар хил лавозимларда муддатли меҳнат шартномаси асосида ишлаб келган.

Тўртқўл тумани ХТБга қарашли 18-сонли ихтисослаштирилган давлат умумтаълим мактабининг 2017 йил 2 сентябрдаги 88-сонли бўйруғи билан Д.Хамраева ўқитувчи лавозимига қабул қилинган.

Тўртқўл тумани ХТБга қарашли 18-сонли ихтисослаштирилган давлат умумтаълим мактабининг навбатдаги педагогика кенашининг 1-сонли йиғилиши баённомасига асосан муҳокама қилиниб, Д.Хамраева жисмоний тарбия фани ўқитувчиси лавозимидан озод қилиш ва 0,5 ставка фаррош лавозимида қолдириш белгиланган.

Тўртқўл тумани ХТБга қарашли 18-сонли ихтисослаштирилган давлат умумтаълим мактабининг 2020 йил 2 сентябрдаги 75/2-сонли бўйруғи билан даъвогар Д.Хамраева номуахасис бўлганлиги сабабли ўқитувчи вазифасидан озод қилиниб, илгариги фаррош вазифасида қолдирилган. У билан тузилган меҳнат шартномаси бекор қилинмаган.

Ушбу бўйруқ билан Д.Хамраева ўз вақтида таништирилмасдан, 2020 йил 26 октябрь куни бўйруқ нусхасини олган, бу даъвогар Д.Хамраеванинг суд мажлисидаги кўрсатмаси ва судга тақдим қилган бўйруқ кўчирмаси билан тасдиқланади.

Ўзбекистон Республикаси Меҳнат кодексининг 89-моддасига кўра, иш берувчи ходимнинг розилигисиз меҳнат шартларини ўзгартиришга факат технологиядаги, ишлаб чиқариш ва меҳнатни ташкил этишдаги ўзгаришлар, ишлар (махсулот, хизматлар) ҳажмининг қисқартирилиги, башарти бўндай ўзгаришлар ходимлар сон ики ишлар хусусиятининг ўзгаришига олиб келиши олдидан аниқ бўлган ҳоллардагина ҳақлидир.

Иш берувчи айрим тоифадати ходимлар учун меҳнат шартларини ўзгартириш хусусида қорхонадаги ходимларнинг вақилик органлари билан олдидан маслаҳатлашиб олади.

Иш берувчи меҳнат шартларидаги бўлажак ўзгаришлар ҳақида ходимни камида икки ой олдин езма равишда огоҳлантириб тилхат олиши шарт. Кўрсатилган муддатни қисқартиришга факат ходимнинг розилиги билан йўл қўйилади.

Ходим билан меҳнат шартномаси у янги меҳнат шартлари асосида ишлашни давом эттиришни рад этганлиги сабабли бекор қилиниши мумкин, бунда ходимга ўртача ойлик иш ҳақидан кам бўлмаган миқдорда ишдан бўшатилш нафақаси тўланади.

Кўпчилик ходимлар турухи учун меҳнат шартлари ноқулай тарада ўзгарган тақдирда, иш берувчи маҳаллий меҳнат органига бундай ўзгартришларнинг сабаби ҳақида маълумот бериши шарт.

Ходим иш берувчи томонидан меҳнат шартлари ўзгартрилганлиги устидан судга шикоят қилишга ҳақли. Низони кўриш вақтида иш берувчининг зиммасига аввалги меҳнат шартларини сақлаб қолиш имконияти йўқлигини исботлаб бериш мажбурияти юқлатилган.

Тўртқўл тумани ХТБга қарашли 18-сонли ихтисослаштирилган давлат умумтаълим мактаби Д.Хамраевани бошқа ишга ўтказишга унинг розилигини олмаган.

Жавобгар Тўртқўл тумани ХТБга қарашли 18-сонли ихтисослаштирилган давлат умумтаълим мактаби директори С.Исмаилова судга ариза билан мурожаат қилиб, даъво талабига нисбатан даъво муддатини қўллаб, аризани рад қилишни сўраган.

Ўзбекистон Республикаси Меҳнат кодексининг 270-моддасига кўра, судга ёки меҳнат шартномаси бекор қилинганлиги ҳақидаги бўйруқнинг нусхаси берилган кундан бошлаб бир ой, ходим томонидан иш берувчига етказилган моддий зарарин тўлаш ҳақидаги низолар бўйича - зарар етказилганлиги иш берувчига маълум бўлган кундан бошлаб бир йил, бошқа меҳнат низолари бўйича - ходим ўз ҳуқуқи бузилганлигини билган ёки билиши лозим бўлган кундан бошлаб уч ой белгиланади.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодексининг 149-151, 153-моддаларига кўра, даъво муддати - шахс ўзининг бузилган ҳуқуқини даъво қўзғатиш йўли билан ҳимоя қилишни мумкин бўлган муддатдир. Айрим турдаги талаблар учун қонуналарда умумий даъво муддатига қараганда қисқартирилган ёки ўзайтирилган махсус даъво муддатлари белгиланиши мумкин. Бузилган ҳуқуқни ҳимоя қилиш талаби даъво муддатининг ўтганлигидан қатъи назар, судда кўриб чиқиш учун қабул қилинади. Даъво муддати суд томонидан факат низолати тарафининг суд қарор чиқаргувчида берган аризасига мувофиқ қўлланади. Қўланиш тўғрисида низолати тараф бён қилган даъво муддатининг ўтиши суднинг даъвони рад этиш ҳақида қарор чиқариш учун асос бўлади.

Аниқланишича, даъвогар Д.Хамраева ишта тиклаш ҳақида судга 25.03.2021 йили мурожаат қилган.

Даъвогар Д.Хамраева ўқитувчи лавозимидан озод қилиш ва фаррош вазифасида қолдириш ҳақидаги бўйруқ нусхаси 2020 йил 26 октябрда олган.

Суд, ушбу ҳолатда даъвогар Д.Хамраева бўйруқни бекор қилиш ва мажбурий қисман иш ҳақи ундириш ҳақидаги даъво ариза билан судга мурожаат қилишда амалидаги меҳнат қонunchилигида белгиланган бир ойлик муддатни узрсиз сабабларга кўра ўтказиб юборган.

Бундай ҳолатда, суд юқоридати қонун талабларига асосан, даъвогар Д.Хамраева ишта тиклаш ҳақида ариза билан мурожаат қилишда меҳнат қонunchилигида белгиланган бир ойлик муддатни узрсиз сабабларга кўра ўтказиб юборганлигини, жавобгар даъво ариза нисбатан даъво муддатини қўллаш ҳақида ариза берганлигини инобатга олиб, даъво талабига нисбатан бир ойлик даъво муддатини қўллаб, даъвогар Д.Хамраеванинг даъво аризасини рад қилишни лозим топади.

Юқоридатиларга кўра, Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик процесуал кодексининг 249 – 253 моддаларини қўллаб, суд

ҚАРОР ҚИЛАДИ:

Даъвогар Хамраева Дилфузакжон Султанбаеванинг жавобгар Тўртқўл туманиХалқ таълим бўлимига қарашли 18-сонли ихтисослаштирилган давлат умумтаълим мактабига нисбатан бўйруқни бекор қилиш ва мажбурий қисман иш ҳақи ундириш ҳақидаги даъво аризаси қаноатлантириш рад этилсин.

Ҳал қилув қароридан норози томон бир ой муддат ичинда шу суд орқали Қорақалпоғистон Республикаси судига апелляция тартибида шикоят келтиришга, прокурор эса протест билдиришга ҳақли.

Раислик этувчи

Ж.А.Кеунимжаев

Нагаўри судья: